

כתובת יהודית-יוונית מחרבת חברה

מאת י. קפלן

בראשון לאבגוסט 1944 רכשתי מערבי, תושב הכפר אל-מעאר הנמצא בצדו המערבי של הכביש רחובות-גדרה, מצבת קברים יוונית. המצבה עשויה אבן שגדלה 32 x 30 ס"מ ועבייה כ-4 ס"מ.

הערבי מצא את הלוח — לדבריו — בשפך עפר בצדו המזרחי של הכפר. בשעת ביקורי במקום נוכחתי לדעת כי שפך העפר הנ"ל הנהו שפך רגיל של עפר ואשפה, המדרדרים במדרון התלול של הכפר, הבנוי בתים זה מעל זה במדרון, ולכן אין לחשוב מקום זה למקומה המקורי של המצבה. לדעתי מוצאה של המצבה משטח מערות הקברים הנמצא ממערב לקבר הקדוש המוסלמי אבו פֶּקֶה בקצה הצפוני של גבעת אל-מעאר. מספרם הרב של החרסים הביזנטיים בפתחי המערות מסייע את ההנחה הזאת. שריד הישוב הביזנטי הגדול בסביבה זו הוא חרבת חֶבְרָה. חברה זו יושבת על הדרך המוליכה היום מאל-מעאר ליבנה, ליד באר המים בִּיר חברה, כשמונה מאות מטר בקירוב ממערב לכפר אל-מעאר. בסביבה הזו מצא הברון פֶּוֹן אוסטינוב זה כבר מצבת קברים יהודית-יוונית, שנתפרסמה בידי האב וינסאן¹. כמו כן, מצא בסביבה זו גם מר י. עורי, מפקח העתיקות במחוז, שבר לוח שיש הכתוב עברית*.) וזה לשון הכתובת שרכשתי:

ΚΥΡΩ ΜΕ
ΓΑΛΟΥ ΥΙ
ΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑ
ΡΙΟΥ ΙΩΑΝΑ
ΝΟΥ

לאדון ק'נס ב'ן המאושר יוחנן.

מפאת דמיונה הברור של כתובת זו לכתובת שפרסם האב וינסן, יש לחשוב כי בני-האדם הנזכרים בה הם יהודים, וכן יש לשייכה למאה ה' אחר ספה"נ. מן הראוי לציין, כי כמה מלים נזכרות בכתובת זו בצורה שלא נודעה לנו עד-עתה באפיגראפיה היהודית-היוונית בא"י: (א) ΚΥΡΩ היא ΚΥΡΙΣ או ΚΥΡΙΟΣ שפירושו אדון, מר: (ב) ΙΩΑΝΑΝΟΥ הוא יוחנן, שם המצוי בארץ-ישראל בצורת ΙΩΑΝΝΟΥ בכתובת מאם עוג'ה, וכבר דן בה בפרוטרוט מ. שובה². כמו כן יש להזכיר את ΜΕΓΑΛΟΥ אף למגלוס אשר בכתובת מקיסרי שפרסמה מ. שובה³.

(1) ספר הישוב א', ע' 40; ור' H. Vincent, RB 1902, p. 436.

(2) ידיעות י', עע' 79 ואילך.

(3) ידיעות ב', חוב' ב', עע' 55 ואילך; וחוב' ג', עע' 44 ואילך.

(* [ר'] מאמרו השני של פרופ' שובה, עע' 25 ואילך, להלן. המערכת.]